

Universitat
de les Illes Balears

LES COMUNITATS VIRTUALS
“XARXES D’ENSENYAMENT I APRENTATGE”

AUTOR/A: MANUELA F. MARCOS SIERRA

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari de Formació del Professorat
de la
UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Especialitat/Itinerari: Grau en Educació Social-Tecnologia de Serveis

Curs Acadèmic 2018/2019

Fecha 04/06/2019

Nom del Tutor/a del Treball: Pere Alzina

AGRAIMENTS

Vull donar les gràcies a tots els que han intervingut en la impartició d'aquest Màster de Formació del Professorat.

Agraex al Centre d'Ensenyament de Secundària IES Cap de Llevant l'oportunitat de que he tingut de viure unes pràctiques tan enriquidores.

Vull agrair especialment al meu tutor de Màster, en Pere Alzina el suport i la seva confiança en el meu projecte.

DEDICATÒRIA

Aquest treball està dedicat a tots els docents que com jo, creuen en que és possible la transformació educativa i treballen per canviar l'educació i dirigir-la cap a la creació d'una societat innovadora, actualitzada, solidaria, igualitària i justa.

Especialment el vull dedicar a la meva mare, a qui li feia molta il·lusió que poguès dedicar-me a l'ensenyament, per creure en mi.

RESUM

En aquest treball es mostren les aportacions de les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge a l'àmbit educatiu. S'analitzaran els conceptes de Comunitat d'Aprenentatge, Comunitat Virtual i Comunitat Virtual d'Aprenentatge. Es revisaran els antecedents i aspectes sobre la seva constitució i funcionament, objectius, tipologia i característiques. Es planteja el repte que suposa per al sistema educatiu actual la incorporació de nous models pedagògics associats a les noves tecnologies i a la xarxa. Es presenta una iniciativa educativa basada en el seu ús seguint la metodologia de l'aprenentatge dialèctic i cooperatiu de les CVA, amb la creació d'un aula virtual a través de la plataforma *Google Classroom* com a espai d'aprenentatge, d'interacció i de comunicació, on els alumnes, professors i famílies podran compartir i intercanviar informació, continguts, propostes, iniciatives, projectes i coneixements.

ABSTRACT

This paper shows the contributions of the Virtual Learning Communities in the educational field. The concepts of Community of Learning, Virtual Community and Virtual Community of Learning are analyzed. The background and aspects of its constitution and operation, objectives, typology and characteristics will be reviewed. The challenge posed by the current educational system is the incorporation of new pedagogical models associated with new technologies and the network. An educational initiative based on its use is presented following the methodology of the dialectic and cooperative learning of the CVA, with the creation of a virtual classroom through the Google Classroom platform as a space for learning, interaction and communication, where students, teachers and families can share and exchange information, content, proposals, initiatives, projects and knowledge.

Paraules clau: Comunitat d'Aprenentatge, Comunitat Virtual d'Aprenentatge, aprenentatge dialèctic, TIC i aula virtual.

ÍNDEX

1. Introducció al tema

1.1 Les Comunitats d'Aprenentatge (CA)

1.2 Les Comunitats Virtuals (CV)

1.3 Les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge (CVA)

2. Objectius del treball

3. Justificació

4. Estat de la qüestió

5. Desenvolupament de la proposta

5.1 Nova Educació en Xarxa (NEX.edu)

5.2 Context educatiu d'aplicació

5.3 Destinataris

5.4 Objectius

5.5 Implementació

5.6 Avaluació

6. Conclusions

7. Bibliografia

8. Webgrafia

.9. Annexes

1. INTRODUCCIÓ

L'evolució de les Noves Tecnologies de la Comunicació (TIC) han introduït nous camps d'aprenentatge, que venen marcats per una línia educativa que es formalitza a través de diferents canals connectats, que interactuen i intercanvien informació.

En aquest context es situa aquest treball, en una nova educació basada en la metodologia de les Comunitats d'Aprenentatge (CA), a través de la creació d'una plataforma d'aprenentatge i ensenyament que integri una Comunitat Virtual d'Aprenentatge (CVA) compartida pel grup aula, extensible a la comunitat del centre, a les famílies i a tota la comunitat educativa.

Tota la informació presentada està extreta de la xarxa, d'autors experts com Coll, Monereo o Salinas entre d'altres. S'ha fet una selecció d'articles i llibres electrònics d'accés lliure dins la xarxa, tenint en compte que el TFM es centra en les CVA com a entorn d'aprenentatge i que els elements principals de les comunitats són les TIC, la NET i les seves aplicacions dins l'àmbit educatiu.

En la recerca documental s'han tingut en compte les diferents opinions, conclusions i teories referides a les CA, CV i CVA com a estratègies educatives comunitàries, cap a un canvi significatiu en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

S'ha fet una revisió bibliogràfica i s'han preseleccionat aquelles referències ubicades en revistes electròniques de caire educatiu i publicades en la xarxa a través de plataformes i webs, aportant informació contrastada i verificada en quant als continguts i els autors.

Es defensa un aprenentatge compartit, a partir d'un model pedagògic basat en l'aprenentatge cooperatiu, l'intercanvi, la comunicació, l'interacció, el debat i el diàleg, aprofitant la xarxa i les noves tecnologies.

Construint nous espais d'ensenyament i aprenentatge - *les plataformes virtuals o aules virtuals* - dins un context presencial d'ensenyament, no com a element de complementarietat sinó en convivència amb l'aula presencial, donant forma a una nova manera d'enfocar la classe, la sessió.

La implicació de persones adultes que es relacionen amb l'alumnat és clau en el seu aprenentatge (Tellado i Sava, 2010, a Valentí, 2013). en les CA la responsabilitat de l'aprenentatge escolar és compartida pels mestres, pels alumnes, per les famílies, pels voluntaris i per institucions i associacions ubicades al territori al voltant l'escola.

Així, doncs, es considera que totes les persones poden fer aportacions que beneficiïn i enriqueixin l'aprenentatge i el desenvolupament dels nens i nenes (Ortega i Puigdemívol, 2004).

El model que presenten les CVA suposa un canvi profund en els formats tradicionals, que encara que basen els ensenyaments i els aprenentatges en un treball col.laboratiu, mantenen una rigidesa institucional respecte a les seves programacions didàctiques, que inclouen les TIC i la NET com una assignatura i no com a una eina educativa rellevant en la nova societat de la comunicació i la informació, en la societat tecnològica.

Aquestes iniciatives transformadores ens han de fer reflexionar com a professors i educadors, com a pares i mares, com aprenents i com a ciutadans, sobre el valor de l'educació, del coneixement, de la diferència i de la diversitat.

,

Com assenyala García Aretio (2003),

“...en una comunidad se agrupan personas para interaccionar socialmente, establecer lazos comunes y compartir ciertos intereses, expectativas, creencias, valores y actividades que establecen los límites e identidad diferenciado la del grupo y todo ello, al menos durante un tiempo. Son, en suma, grupos humanos, comunidades de personas que se basan en los intereses, afinidades y valores personales, que discuten, contrastan pareceres y puntos de vista o intercambian información, a través de Internet, en forma relativamente continuada a lo largo del tiempo y atendiendo a unas determinadas reglas”. (García Aretio, 2003, 172-180, a Cabero, 2006)

Tenint en compte els principis de les Comunitats d’Aprentatge i les aportacions de les Noves Tecnologies, es proposa una transformació educativa i formativa enmarcada en la nova societat de la comunicació i la informació.

A partir de l’aprenentatge dialògic i les interaccions personals del grup aula, dels equips docents, del centre i de les famílies, es conforma una comunitat que assumeix la responsabilitat d’actuar per canviar realitats de forma conjunta.

Aquest model d’aprenentatge fa necessari:

- *Un diàleg igualitari*, on les diferències es consideren a partir d’arguments veraços i no imposant estructures culturals hegemòniques.
- *La consideració de l’intel.ligència acadèmica i pràctica* incloses com a part essencial de l’intel.ligència cultural i el reconeixement de les capacitats relacionals i socials que permeten l’acció als àmbits socials.
- *L’orientació de l’educació i l’aprenentatge cap el canvi.*
- *La inclusió i superació de la dimensió instrumental*, treballant sobre les crítiques negatives cap a la colonització tecnocràtica de l’aprenentatge.

- *La creació de significats a partir de un aprenentatge que faci possible la interacció entre les persones, afavorint el sentit de pertinença social.*
- *La solidaritat com a base de l'aprenentatge igualitari i dialògic.*
- *La revisió de la cultura de la diferència, reforçant la diversitat i no adaptar sinó transformar per evitar les desigualtats..*

(Flecha i Puigvert, 2001, 5-6 a Gairín 2006, 45)

A les CVA es conforma un context d'aprenentatge que potencia les interaccions intergrupals i intragrups, reforçant l'autonomia del participant i l'assumpció de continguts, des del treball col.laboratiu i reforçant l'autoaprenentatge. La xarxa o web, a més d'un entorn virtual de la CVA, es converteix en un espai d'informació, un aula d'aprenentatge, un espai de comunicació i de vinculació amb la comunitat i el que l'envolta. Des d'aquesta perspectiva, la finalitat d'aquest treball no és confrontar posicions i si transformar pensaments a favor d'una educació permanent, igualitària i accessible.

No es tracta d'adaptar continguts i currículums sinó de canviar estratègies i confeccionar un ensenyament obert i col.laboratiu aprofitant els recursos que ens ofereixen les TIC i la NET en la configuració d'espais virtuals d'ensenyament i aprenentatge.

1.1 Les Comunitats d'Aprenentatge (CA)

La Introducció de les CA són una aposta per la igualtat educativa i suposen un canvi respecte a la responsabilitat del professorat en el procés d'aprenentatge, que no és només dels professors sinó que depèn de la participació conjunta de les famílies, alumnes, les associacions de l'entorn i d'altres agents involucrats. Per tant, podem definir una Comunitat d'Aprenentatge com a una agrupació de persones que s'organitzen per a construir i participar en un projecte educatiu i cultural propi i que aprenen a través del treball cooperatiu i solidari, és a dir, a través d'un model formatiu més obert, participatiu i flexible que els models tradicionals. (Gairín, 2006, 44)

Els antecedents es situen en les experiències desenvolupades a Estats Units, Canadà, Corea i Brasil; el Programa de Desenvolupament Escolar (1968) de la Universitat de Yale de James Comer; l'experiència de les Escoles Accelerades iniciada en 1986 per Henry Levin des de la Universitat de Stanford o l'Experiència Èxit per a Tots (1987) iniciada per Robert Slavin en Baltimore, en cooperació amb la Johns Hopkins University. A Espanya, cal destacar la creació de la CA de ¹ l'Escola d'Adults La Verneda al barri de Sant Martí a Barcelona (consultar webgrafia) i les pràctiques educatives i socials promogudes pel grup CREA (Centre d'Investigació Social i Educativa). (Gairín, 2006, 43)

¹ L'escola d'adults de La Verneda-Sant Martí es posa en marxa el 1978 i és un exemple de CA basat en la transformació social i cultural del barri, en el pla estructural i de serveis i també a l'àmbit educatiu. La seva metodologia està basada en l'aprenentatge dialògic: diàleg igualitari, transformació educativa, sentit de pertinença i de participació activa, d'aprenentatge instrumental (decideixen que volen aprendre), de respecte a les diferències sobre el valor de l'intel·ligència cultural de cada persona i grup, i seguint els principis de l'escola inclusiva i cooperativa es treballa des de la solidaritat entre els membres.

<http://www.edaverneda.org/edaverneda8/>

Segons en el context socio-institucional on es situen, la tipologia d'activitats i els interessos o motius, tenim CA centrades a l'aula, al centre o a un entorn concret:

- *Referides a l'aula*, les CA dinamitzen un aprenentatge com a procés contextualitzat, on els aprenents són subjectes i protagonistes del seu propi aprenentatge i com a procés social, fomenta les relacions interpersonals. Les persones amb diferents coneixements i experiències s'impliquen i participen en activitats i col.laboren per construir significats compartits.
- *Referides a l'escola*, les CA inserides al centre o a la institució, fomenten la seva integració com a part de la comunitat i relaciona objectius i necessitats des del coneixement de la pròpia realitat com a centre i de l'entorn social en el que s'ubica.
- *Referides a l'entorn*, es basen en l'educació comunitària i es centren sobretot en l'educació d'adults, tenint en compte aspectes de l'educació formal, no formal i informal i de l'educació permanent. (Gairín, 2006, 47-50)

Els centres educatius que funcionen com a CA es caracteritzen per uns trets identificatius que fan referència a:

- La existència d'uns objectius i valors compartits entre tots els membres de l'institució.
- La constatació d'un lideratge compartit.
- El treball en equip, la col.laboració i el suport.
- Aplicar noves formes d'organització i agrupament de l'alumnat.
- Reorganitzar el currículum.
- Fomentar la participació dels agents socials.

- Noves metodologies d'ensenyament.
- La utilització de procediments i estratègies d'avaluació formativa i orientadora.
- L'articulació entre pràctica, investigació i acció.
- La implicació de la comunitat educativa en l'aprenentatge dels alumnes.

(Coll, 2001 a Gairín, 2006)

Les Comunitats d'Aprenentatge constitueixen un model de comunitat igualitari, democràtic i centrat a l'àmbit social i educatiu, que defensa una cultura basada en el coneixement a través d'aprenentatges cooperatius, de la col.laboració de tots els que la conformen.

1.2 Les Comunitats Virtuals (CV)

Les Comunitats Virtuals es conformen a partir de les infinites possibilitats de socialització i d'intercanvi que proporcionen les xarxes. Aquest espai es situa en un pla no físic, al ciberespai. La interacció es dona entre persones físiques però connectades mitjançant les xarxes telemàtiques.

Howard Rheingold, a qui s'atribueix el terme Comunitats Virtuals les defineix com,

"...agregaciones sociales que emergen de la red cuando un número suficiente de personas entablan discusiones públicas durante un tiempo lo suficientemente largo, con suficiente sentimiento humano, para formar redes de relaciones personales en el ciberespacio" (Rheingold, 1993, 5 a Silvio, 1999)

Shumar i Reninger expliciten que, "las comunidades virtuales implican una combinación de interacción física i virtual, de imaginación social i de identidad". (Shumar i Reninger, 2002 a Coll, 2008)

Coll apunta que les CV es caracteritzen,

“... por la existencia de una comunidad de intereses y por el uso de las TIC en una doble vertiente: como instrumento para facilitar el intercambio y la comunicación entre sus miembros y como instrumento para promover el aprendizaje. Conviene señalar, sin embargo, que la mera utilización de las TIC por un grupo de personas o instituciones no basta para que dicho grupo funcione automáticamente como una Comunidad de Aprendizaje”. (Coll, 2004 a Meirinhos i Osório, 2009, 47)

Seguint a Coll i Monereo, es distingeixen tres tipus de Comunitats Virtuals atenent als objectius:

Taula 1: Tipologia de les Comunitats Virtuals

Comunitats Virtuals d'Interès (CVI)	Accés a la informació per interessos comuns i conformant un espai de pertinença i de relació social.
Comunitats Virtuals de participació o pràctica (CVP)	S'organitzen al voltant d'una pràctica o temàtica específica, els membres s'involucren i es comprometen (un grup de professors/es que intercanvien informació sobre un grup d'alumnes).
Comunitats Virtuals d'Aprenentatge (CVA)	Ofereixen l'oportunitat d'un aprenentatge cooperatiu a partir de les interaccions. Ofereixen un accés il.limitat, directe i compartit a informacions i temàtiques diverses, seguint interessos i objectius comuns, a partir d'un contacte amb diferents realitats.

Font: Coll i Monereo (2008, 309). Elaboració pròpia.

Atenent a la seva funcionalitat Jonassen, Peck i Wilson (1999) diferencien 4 tipus de Comunitats Virtuals:

- *De discurs*; es comparteixen interessos i es dona una comunicació a través de les eines que ofereixen les noves tecnologies.
- *De pràctica*; que conformen un espai compartit d'activitats, projectes, treballs grupals... Els alumnes i els professors defineixen els rols i les regles de la comunitat, la seva identitat com a comunitat es basarà en la identitat dels seus membres.
- *De construcció de coneixement*; comunitats de suport i motivadores. Promouen un aprenentatge intencional i uns objectius concrets i acordats. La tecnologia juga un paper molt important en les Comunitats de Construcció de Coneixement en proporcionar mitjans d'emmagatzament, organització i reformulació d'idees aportades pels membres.
- *D'aprenentatge*; les classes no són comunitats ja que els estudiants estan desconnectats o centrats en les seves competències individuals. Són comunitats socials, però el seu propòsit no és aprendre junts o uns dels altres, sinó que els grups cerquen reforçar les seves identitats per l'exclusió d'altres. Les CVA canvien aquesta perspectiva educativa, promouen la cohesió de la diferència com a aprenentatge.
(Jonassen, Peck i Wilson, 1999 a Salinas, 2003, 5)

Segons les investigacions de Barry Wellman de la Universitat de Toronto, sobre les CV i les relacions socials en Internet; "...las comunidades virtuales en Internet también son comunidades, es decir, generan sociabilidad, generan relaciones y redes de relaciones humanas, pero no son las mismas comunidades que las comunidades físicas". (Coll, 2000 a Pazos, Pérez i Salinas, 2001)

Les CV contribueixen a connectar alumnes de la mateixa classe o ubicats en altres centres o institucions, en qualsevol moment i lloc, amb la finalitat d'aconseguir objectius comuns. Els participants poden conduir investigacions (lectures, estudis, recursos visuals, informació d'experts...) i compartir tota aquesta informació construint pensaments i coneixements significatius.

En aquest treball ens centrem en les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge (CVA) com a alternativa al sistema educatiu actual i com a metodologia educativa diferenciada dels ensenyaments tradicionals, respecte al plantejament de currículums, escenaris i itineraris d'aprenentatge. L'objectiu és contribuir al desenvolupament d'una nova educació més a prop dels alumnes i de les seves realitats socials, familiars, professionals, laborals i personals.

1.3. Les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge (CVA)

Quan les CV generen connexions lligades a objectius i projectes passem de les CV a les CVA, espais d'interacció, de comunicació, d'intercanvi, d'informació, creats en un entorn virtual on els grups es connecten a través de la xarxa, conformant relacions que es formalitzen a partir d'interessos compartits i no per la proximitat física. Estan temporal i espacialment deslocalitzades i són intencionals i simbòliques. (Coll, 2008)

Les CVA ofereixen un nou camp de treball comunitari aprofitant les noves tecnologies, perquè el que caracteritza les CVA no és només l'espai on es configuren (ciberespai) o el mitjà (internet), o les eines tecnològiques que s'utilitzen (Webs, plataformes digitals, xarxes socials...) sinó el model de comunicació des de la connexió constant i directa amb els altres ja sigui per objectius o interessos.

La seva estructura varia segons si aquestes estan orientades a grups o a objectius:

Taula 2: CVA orientades als grups

Orientades als grups	
CVA basades en una llista de distribució	Els usuaris comparteixen experiències i informació sobre una temàtica d'interès. Si bé són espais de consulta i d'intercanvi d'informació, parlem d'accés i no tant d'interrelacions.
CVA en entorns web	Els usuaris comparteixen i intercanvien coneixements, però a més es promouen projectes, activitats i pràctiques extensibles a qualsevol participant, a través de la interacció i el diàleg.

Taula 3. CVA orientades als objectius

Orientades als objectius	
CVA orientades a l'autonomia i independència de l'alumne	Definint un espai creatiu on l'alumne i el professor puguin compartir aportacions, continguts, idees i projectes didàctics, tenint en compte la diversitat i els interessos individuals de cada alumne.
CVA orientades a la comunicació, la interacció del grup i la col.laboració dels membres, des de l'aprenentatge dialèctic.	Aquestes comunitats podem considerar-les CVA consolidades, que estan centralitzades en l'ensenyament i l'aprenentatge mitjançant les tecnologies i les interaccions en xarxa.

Font: Salinas, J. (2003). Elaboració pròpia.

Les CVA orientades als grups, ofereixen serveis destinats a afavorir les experiències compartides:

- *Serveis de documentació*; enllaços a webs relacionats amb el tema a documents electrònics dins la comunitat i externs, recerques avançades (articles, arxius...). Tots aquests serveis documentals es comparteixen amb els membres mitjançant la missatgeria o enllaços als espais personals.
- *Serveis de comunicació i intercanvi*; llistes de reproducció, fòrum de discussió, tauler d'anuncis, xat, correu electrònic i espai de treball interactiu.

Les orientades a objectius, es distingeixen per la creació de seccions o apartats:

- *Una zona introductòria*, que inclou anuncis, els plantejaments, l'organització i estructura del curs, un espai per a consulta i dubtes...
- *Una zona comunitària*, on els membres del grup poden establir situacions comunicatives (asíncrona i síncrona) i interactuar a nivell personal i social.
- *Un espai amb els continguts del curs i les tasques*, organitzat d'acord amb el disseny curricular.
- *Un espai dedicat a la reflexió sobre l'aprenentatge* (espai de discussió, debat,...).
- *Una zona destinada a l'avaluació dels alumnes*, on conjuntament amb els professors podran fer un seguiment de la seva evolució acadèmica.
- *Un apartat per a exàmens i enviament de tasques i espais de debat*.

(Palloff i Pratt, 1999 a Salinas, 2003, 13)

Aquest espai interactiu i virtual es transforma en una reservari informatiu, en un aula d'aprenentatge, en un espai de comunicació que vincula la comunitat amb el món exterior (Silvio, 2000 a Salinas, 2003, 13).

Organitzades cap a objectius i interessos comuns, aprendre en CVA es aprendre en grup i de forma col.laborativa i no competitiva, és participar en un aprenentatge comunitari que sorgeix de la pròpia interacció i de l'intercanvi d'informació, del treball col.laboratiu i de la cooperació dels membres que conformen la comunitat.

La implicació del professor requereix que aquest sigui coordinador i moderador i que fomenti en els alumnes quatre aspectes bàsics: la implicació de tots els membres de la CV i la participació activa en el procés, l'increment de l'autonomia assumint la interdependència mutua, la responsabilitat de l'alumne respecte al propi procés

d'aprenentatge i l'assumpció del principi bàsic de desenvolupament de l'aprenentatge col.laboratiu i cooperatiu (Martínez 2003, a Cabero 2006)

Els alumnes tenen com a referent la societat de la informació i la era digital i aquest fet, obliga al professor a adaptar el seu discurs i les seves estratègies i a integrar noves eines, noves metodologies, nous enfocaments i nous coneixements relacionats amb les TIC i les seves aplicacions a l'ensenyament. Institució i professors deixen de ser meres fonts d'informació per ser guies, facilitadors d'aprenentatges i proveïdors de recursos.

Les aportacions més significatives de les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge es reflecten en les xarxes, facilitant el sincronisme i l'asincronisme entre els membres i la comunicació entre ells, enfortint les relacions i fent possible la transferència de coneixement i el flux d'informació (accés ràpid i sense limitacions). Constitueixen un entorn privilegiat d'aprenentatge professional i afavoreixen la socialització, la cohesió i el diàleg, augmentant la implicació dels alumnes i garantint la participació activa. (Salinas, 2003 a Cabero, 2006)

Referent als processos d'ensenyament i aprenentatge que es desenvolupen dins les CVA, ja hi estiguin orientades a grups o a objectius, aquestes es basen en la importància de la interacció, en el canvi de rols del professorat, en l'adquisició de destreses relacionades amb les TIC i la NET i en les habilitats necessàries per desenvolupar el treball col.laboratiu. (Salinas, 2003, 15)

El model didàctic de les CVA és l'aprenentatge col.laboratiu i dialèctic, centrat en l'alumne, on el coneixement es concep com a un constructe social conformat per les interaccions, l'avaluació i la cooperació. El rol del professor canvia de transmissor del coneixement a facilitador en la seva construcció.

Per tant es dona una interrelació entre les Comunitats d'Aprenentatge com a entorns de coneixements presencials i les Comunitats Virtuals com a entorns no físics que funcionen a través de xarxes i eines TIC, però les dues desenvolupen una mateixa funció, són espais d'aprenentatge i ensenyament col.laboratiu i dialèctic.

De la unió de d'aquestes comunitats sorgeixen les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge, com a resultat de agrupar les noves tecnologies i l'ensenyament i aprenentatge cooperatiu de les CA. (Annex 1. Figura 2; relació entre les CA, CV i CVA)

2. OBJECTIUS DEL TREBALL

- Conceptualitzar les CVA com a part del projecte educatiu del centre.
- Canviar les expectatives docents sobre l'ús de les TIC i la NET a l'aula, d'eines de suport educatiu i formatiu a eines integrals d'ensenyament i aprenentatge.
- Oferir una nova visió de l'educació des d'un plantejament objectiu, innovador i inclusiu, que garanteixi una formació permanent, accessible i flexible.

- Proposar la creació d'un espai d'ensenyament i aprenentatge compartit des de l'ús educatiu d'Internet i les TIC, configurant entorns virtuals d'aprenentatge, l'aula o plataforma virtual.
- Plantejar la necessitat de transformar i no només d'adaptar els ensenyaments als aprenentatges, constituint espais que facilitin la interrelació i el treball cooperatiu.

3. JUSTIFICACIÓ

Les CVA conformen un model de centre participatiu i obert a la comunitat en el marc de l'escola inclusiva, que vol donar resposta als reptes que planteja l'educació del segle XXI. És un projecte transformador basat en l'aprenentatge dialògic i en la participació de la comunitat, amb l'objectiu de superar les desigualtats socials i educatives, es tracta de **transformar en lloc d'adaptar**.

En l'educació formal es treballa per competències, aplicant un model que s'enfoca cap el desenvolupament individual i no al grupal, el que promou un plantejament autodirigit.

Monereo i Pozo (2007) assenyalen que aquestes competències han de poder aplicar-se en quatre grans escenaris socials:

- *l'escenari educatiu* (formal/informal, aprenentatge al llarg de la vida...).
- *laboral i/o professional*.
- *comunitari* (barri, ciutat, regió, comarca...).
- *personal* (relacions i treball cooperatiu).

L'impacte de les TIC en el món educatiu i en la formació d'aquestes competències, s'enfronta a discrepàncies entre la pròpia comunitat educativa. Segons Suárez (2003), “no todo lo que és tecnològicamente viable es educativamente pertinente” i Coll i Monereo (2003) afegixen que “ni todo lo tecnològicamente viable y educativamente pertinente es realizable en cualquier contexto educativo”. (Coll i Monereo, 2008, 38)

L'ús educatiu de les TIC aporta innovació a les metodologies d'ensenyament i suposa un canvi en els processos d'ensenyament i aprenentatge. La seva implantació està adscrita a complementar o gestionar una part de la pràctica docent (entrega d'activitats, treballs grupals...), però no s'integra dins els paràmetres educatius dels centres.

No es pretén fer una comparació entre metodologies o models d'ensenyament, sinó d'estudiar com aprofitar l'ús de les TIC, de la Xarxa, en la conformació de un ensenyament dirigit a l'adquisició i el desenvolupament de les competències que les persones necessiten en la nova era del coneixement. (Scardamalia, 2004 a Coll i Monereo, 2008, 39)

Aquest treball es justifica davant la necessitat d'implementar noves maneres d'enfocar els ensenyaments, canviant el model d'aula estrictament presencial en un espai virtual o mixt, motivat per interessos i objectius comuns, d'accés lliure i il·limitat, que funcioni com a una petita comunitat d'aprenentatge.

Aquesta nova educació en xarxa constituirà nous escenaris educatius, paral·lels i interdependents; aules i centres educatius virtualitzats amb millors infraestructures i equipaments TIC i amb projectes basats en els avenços tecnològics, contemplant la transversalitat d'aquest nou ensenyament a d'altres espais (biblioteques, museus, centres culturals...).

Creant un escenari global i omnipresent, en paraules de Coll i Monereo (2008), un “*mega-centro-educativo*”, en el qual les TIC i les tecnologies aplicades fan possible un aprenentatge en qualsevol moment, espai i situació, transformant els escenaris educatius tradicionals en d’altres nous;

Seguint en aquesta direcció Cobo i Pardo (2007) apunten que,

“En el contexto de la sociedad del conocimiento, las tecnologías de uso educativo -ya sean empleadas para la enseñanza presencial o a distancia -, se han convertido en un soporte fundamental para la instrucción, beneficiando a un universo cada vez más amplio de personas. Esta asociación entre tecnología y educación no sólo genera mejoras de carácter cuantitativo - es decir, la posibilidad de enseñar a más estudiantes -, sino principalmente de orden cualitativo: los educandos encuentran en Internet nuevos recursos y posibilidades de enriquecer su proceso de aprendizaje”. (Coll i Monereo, 2008, 77)

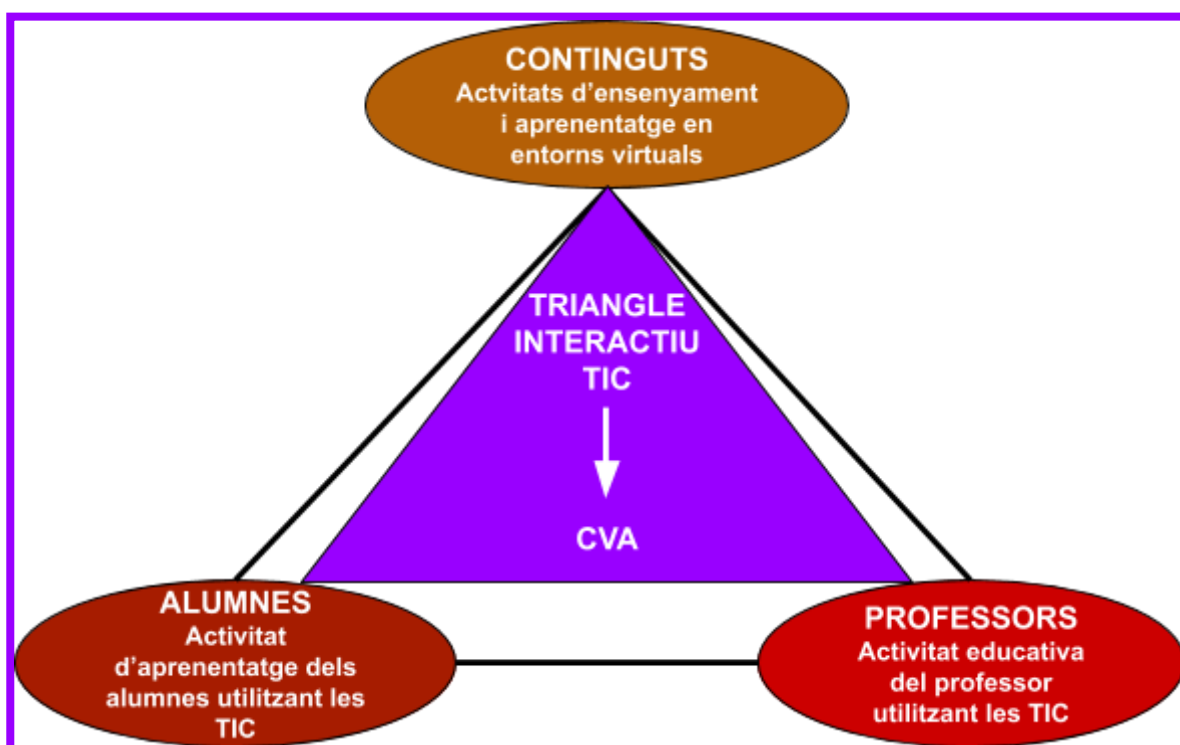
Per tant, l’ús efectiu de les CVA dependrà del disseny tecno-pedagògic de les activitats i pràctiques, de les característiques de les eines TIC utilitzades i de les dimensions de la pràctica docent.

Les interaccions comunicatives són un bon mitjà per a l’aprenentatge i el desenvolupament de les relacions, els integrants s’ajuden entre ells i aprenen uns dels altres. A partir de la interacció social es produeix la interiorització individual de l’aprenentatge. (Bruner, 1996 a Valentí, 2013)

Aquest canvi de perspectiva contempla la concepció de l’aprenentatge i el coneixement com a processos individuals que deriven en activitats conjuntes, creant i construint significats compartits.

Les CVA com a xarxes interactives, ofereixen als alumnes, professors i famílies la possibilitat de portar a la pràctica activitats d'ensenyament i aprenentatge, però també creen espais on es desenvolupen dimensions afectives, metacognitives i de caire emocional. Així, hem d'entendre l'aprenentatge com a resultat d'una intervenció interactiva entre professor, alumne i continguts, conformant el que Coll anomena “*un triángulo interactivo*” (Coll, 2001 a Coll i Monereo, 2008, 140)

Figura 1: Triángulo interactivo

Font: Coll 2001 a Coll i Monereo (2008). Elaboració pròpia.

Per existir, les CVA han de complir unes condicions específiques (García, 2005, 4):

- Situar a les persones en el centre de l'aprenentatge.
- Permetre un accés en igualtat de condicions.
- Realitzar el treball col.laboratiu en grup.
- Facilitar la participació oberta i les estructures horitzontals de funcionament.
- Avançar en innovació tecnològica i facilitar eines que afavoreixen l'aparició de nous entorns més flexibles.
- Promoure els canvis institucionals necessaris que facilitin el desenvolupament dels ensenyaments i dels aprenentatges en xarxa.
- Buscar models efectius para su funcionamiento.
- Utilizar el diàleg, la interacció i la participació com a eix central del procés.
- La responsabilitat compartida, que afavoreix el compromís sobre el propi aprenentatge i el de la resta de la comunitat.
- La dinamització del coneixement com a procés de construcció d'espais compartits d'aprenentatge. (Gairín, 2006, 44-45)

Respecte a la seva organització, Torres (2001, 7) descriu els següents aspectes implicats:

- Concentració al voltant d'un territori determinat.
- Construir sobre processos ja iniciats.
- Nens i joves com a actors principals.
- Processos participatius en el disseny i el desenvolupament.
- Constitució de projectes associatius.
- Orientació cap a l'aprenentatge i la innovació pedagògica.
- Renovació i revitalització del sistema educatiu.

- Prioritat i importància de les persones i el desenvolupament dels recursos humans.
- Intervenció sistemàtica i articulació de les accions.
- Sistematització, avaluació i difusió de l'experiència.
- Continuitat i sostenibilitat de l'esforç.
- Processos i resultats de qualitat amb una utilització eficient dels recursos.

(Gairín, 2006, 46)

Les CVA fomenten les relacions socials, flexibilitzen els aprenentatges, obren espais nous d'ensenyament, faciliten el coneixement de les realitats de la comunitat, de les seves necessitats, aporten canvis i millores a l'àmbit docent en la gestió de l'aula i de les programacions, faciliten la participació dels agents implicats (família, agents socials, institucions...) i comporta pels alumnes, un entorn virtual sense limitacions on compartir, socialitzar i aprendre.

D'aquesta idea sorgeix la proposta de configurar un aula virtual tenint en compte la referència del *Google Classroom* instal·lat com a eina de treball al centre, fet que facilita la seva consecució en ser conegut per tota la comunitat del centre.

L'aula virtual compartirà escenari amb l'aula presencial, conjuntant un aprenentatge dins i fora del context acadèmic, més significatiu, però amb l'objectiu final de formalitzar-se dins la comunitat educativa com a espai diferenciat d'ensenyament i aprenentatge.

4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Vygotsky afirmà que, “el aprendizaje activa una serie de procesos internos de desarrollo que son capaces de operar sólo cuando el niño está interactuando con personas de su entorno y en cooperación con sus compañeros” . (Vygotsky, 1979, 89 a Díez i Flecha, 2010).

Les CVA impliquen un nou model educatiu davant d'una diversitat cultural i social cada vegada més diferenciada dins els nostres centres, que intenten en molts de casos, compaginar l'aplicació de les Noves TIC amb un model d'ensenyament unidireccional que no contempla la innovació tecnològica com a positiva i enriquidora.

Fora dels centres, els nostres alumnes interaccionen, conversen, intercanvien informació i comparteixen coneixements i interessos..., conformant comunitats socials però també d'aprenentatge. (Díez i Flecha, 2010)

Actualment els debats sobre els aspectes positius i negatius de la comunicació online es centren bàsicament en dos discursos:

- *Els discursos tecnòfils*, que presuposen que les tecnologies donen solucions als problemes socials.
- *Els discursos tecnofòbics*, que consideren que les TIC alteren negativament l'organització social.

No obstant, en aquests discursos no es parla del paper possibilitador que juga la tecnologia en la socialització i les interaccions online. El paper mediador de les TIC no és considerat un element afavoridor en la construcció de la nova societat, sinó que es conceptualitza com a un impediment en el desenvolupament de la comunicació, que queda exposada a la manipulació dins la NET.

En contradicció amb aquest pensament, els estudis més recents descriueixen un entorn social de relacions en xarxa equiparable a les interaccions socials emergents en altres espais. (Gairín, 2006, 53-54)

Dins els nostres centres les classes no es conformen en comunitats educatives realment, sinó en grups de treball que segueixen una línia dirigida per currículums i programacions, que desenvolupen projectes i pràctiques basades en un aprenentatge en teoria cooperatiu. Res més lluny de la realitat educativa que es viu a les institucions, on es planteja un propòsit ben diferent, dirigint els objectius cap al desenvolupament individual i no col·lectiu. És una educació basada en el progrés individual i en l'adquisició de competències que reforcen les identitats per l'exclusió dels altres. (Salinas, 2003, 5)

La expansió de les CVA és el resultat d'un conjunt de factors socials, econòmics, educatius i polítics (Torres, 2001, 1-2):

- *La tendència a la glocalització*, al ressorgiment del desenvolupament comunitari.
- *La descentralització i la complexitat de la societat*, que promou una participació ciutadana més activa.
- *L'expansió de les tecnologies de la informació i la comunicació.*
- *Una major implicació de la societat en l'educació i l'aprenentatge*, marcant el camí cap a la societat del coneixement i l'aprenentatge permanent.
- *El reconeixement de la diversitat, la multiculturalitat i la diferència a l'àmbit educatiu i social.*
- *El desencant social cap el sistema educatiu actual i les reformes educatives formalitzades.*

(Gairín, 2006, 43-44)

Les CVA les hem de considerar com a una extensió de les Comunitats Virtuals o un cas específic de CV. Una classe presencial evoluciona des del conjunt cap a una 'comunitat aunque temporal durant el curs. Les classes via internet es converteixen en CVA, comunitats no limitades per un espai físic.

El professor es converteix en ajudant, els estudiants en participants actius, les discussions passen a ser diàlegs, els alumnes desenvolupen millor la seva autonomia, l'accés amb el professor és directe i facilita la interacció entre ambdós que es torna més significativa, les oportunitats d'aprenentatge són iguals per a tots els estudiants i la comunicació reforça la cohesió del grup.

La implantació de les TIC com a recurs educatiu ha canviat la manera de plantejar l'ensenyament i les plataformes virtuals són una proposta educativa, que afavoreix l'accés a una informació compartida i facilita l'ensenyament i l'aprenentatge cooperatiu. Un dels objectius que ens hem de marcar com a docents és el de preparar el nostre alumnat per a ser competents a la societat on hauran de viure i on hauran de desenvolupar, capacitats i destreses per fer front als nous reptes professionals.

Els processos d'ensenyament i aprenentatge desenvolupats en entorns virtuals es plantegen des de la perspectiva col.laborativa i de construcció del coneixement.

Aquest enfocament es centra en l'alumne com a membre actiu, que participa com a educand i com a educador, compartint interessos, objectius, dubtes, projectes, idees, propostes i iniciatives, les seves experiències i els seus coneixements.

També és una oportunitat per al professorat respecte a crear un entorn formatiu motivador i interessant per l'alumnat que compleixi les expectatives de les famílies, incorporant les noves tecnologies i els recursos de la NET a les nostres aules de forma normalitzada. Tota la comunitat participa en el procés d'aprenentatge amb la tecnologia.com a instrument facilitador de coneixements a les aules.

No obstant, una part de la comunitat educativa està en contra de la utilització de les TIC i les xarxes socials com a mitjans per racionalitzar una educació més virtual i no tant centrada en la presència de l'alumne dins un espai físic. Els alumnes tenen prohibit utilitzar mòbils, tablets i ordinadors com a suport dins la classe i tenen un accés limitat als recursos NET en els centres. Aquest pensament posa de manifest les reticències d'una comunitat educativa cap a la innovació i la introducció de l'educació digital.

Una altra part dels professionals recomana adequar el sistema d'ensenyament a les noves tecnologies referides no només com a eina per les activitats escolars, sinó també per l'elaboració i realització d'exàmens, presentacions, creació de projectes i com a eina de consulta de continguts i de gestió de l'aula.

L'impacte de les TIC en l'educació, respón a la seva capacitat per transformar les relacions entre professor, alumnes i continguts, a la seva capacitat per transformar les pràctiques educatives tradicionals creant nous escenaris que es poden inserir en l'educació formal, informal i no formal.

Hi ha estudis que resalten les avantatges que proporcionen les tecnologies, Coll i Martí (2001) apunten les següents característiques que determinen la seva utilitat:

- *Formalisme*; per l'ús de sistemes semiòtics complexos que influeixen en la planificació d'activitats i accions.
- *Interactivitat*; aporten relacions actives amb la informació.
- *Dinamisme*; les TIC tenen la peculiaritat de transmetre informacions dinàmiques, que es transformen o són susceptibles de canviar o modificar el seu contingut.
- *Recursos multimèdia*; ofereixen l'oportunitat de combinar diferents sistemes i eines per a presentar la informació.
- *Hipermedia*; permet l'accés a informació segons necessitats, interessos, afinitats..., contribuint a facilitar l'aprenentatge significatiu.

Però com apunten aquests autors, aquestes característiques no garanteixen l'aprenentatge, aquest dependrà de la qualitat de la interacció que l'alumne estableix amb els continguts, professors i companys. (Barberà, Mauri i Onrubia, 2008, cap. 2, 29-30)

Les aules presencials ofereixen un entorn concentrat i limitat en el temps i en l'espai. Confronten sessions centrades en l'exposició de continguts i l'assoliment dels coneixements, que se limiten a ser compartits amb el grup aula i el professor i que es desenvolupen en un ambient d'aprenentatge no sempre motivador.

Les aules virtuals són espais oberts i d'accés il·limitat, són entorns d'aprenentatge diversificat i de continguts significatius. Contemplen una metodologia basada en els interessos dels participants, en les seves expectatives educatives i formatives, en les seves necessitats i dificultats, mitjançant una interacció directa amb els agents educatius, les seves famílies, companys i comunitat educativa.

(Annex 3. Taula 8: Característiques dels aprenentatges desenvolupats a les aules virtuals i a les aules presencials)

Els LMS (Learning Management Systems) plataformes virtuals de formació o aules virtuals són aplicacions, dissenyades per administrar i conduir processos d'ensenyament i aprenentatge en un entorn web i que cada vegada més centres incorporen com a part dels seus recursos.

Les darreres dècades, la investigació científica sobre el procés d'aprenentatge i la seva relació amb la tecnologia ha generat sis línies centrades en el coneixement dels entorns virtuals d'aprenentatge (Edel, 2009):

- *El desenvolupament de tecnologia educativa.*
- *L'ús de les TIC en el procés educatiu.*
- *L'impacte de les plataformes tecnològiques en l'educació.*
- *La influència d'Internet en els processos educatius.*
- *Els models i modalitats d'educació a distància.*
- *La virtualització educativa.*

(Edel, 2009 a Edel-Navarro, 2010, v. 15, n. 44, RMIE).

Les CVA reflecteixen una nova perspectiva formativa, que va més enllà de l'aula presencial, de les classes organitzades al voltant de continguts adaptats però no significatius. Suposa una transformació dels espais d'ensenyament i aprenentatge en entorns educatius accessibles, innovadors i actualitzats, dins la societat del coneixement i la tecnologia.

5. DESENVOLUPAMENT DE LA PROPOSTA

5.1 Nova Educació en Xarxa (NEX.edu)

El Projecte Nova Educació en Xarxa (NEX.edu) s'inspira en la metodologia de les Comunitats d'Aprenentatge. La proposta va dirigida al grup aula de 1r de Grau Superior d'Educació Infantil que s'imparteix a l'IES Cap de Llevant, un centre públic de secundària ubicat a la ciutat de Maó (Menorca), on he desenvolupat les meves pràctiques docents referides a aquest Màster de Formació del Professorat.

(Annex 2: logo i portada de l'aula virtual)

Aquesta experiència ha conformat en mi una nova visió sobre la realitat dels nostres centres. La falta d'equipaments, de formació i coneixement sobre les TIC i les seves aplicacions, és un fet constatat entre alumnes, professors i famílies.

Els ensenyaments s'adapten a formats manipulats per les TIC però que es presenten en entorns presencials no sempre motivadors pels alumnes.

La incorporació de les noves tecnologies i de la xarxa, fan necessari una transformació dels ensenyaments i els aprenentatges, i no adaptacions regulades per criteris pedagògics que segueixen línies dirigides per programacions estandarditzades i amb reticències sobre l'ús de recursos tecnològics.

Es planteja una proposta de canvi en l'estructuració de la pràctica educativa, partint de la idea de *transformar en comptes d'adaptar*. Seguint el model de les CVA, l'aprenentatge cooperatiu i dialèctic, es planteja la creació d'un aula virtual des de l'aplicació *Google Classroom*, que permet la creació d'espais virtuals que faciliten el desenvolupament d'un aprenentatge semipresencial o mixt, característic de plantejaments com l'aula invertida o *flipped classroom*) i que serveix com a espai interactiu d'ensenyament i aprenentatge.

L'aula virtual serà un espai que incorporarà diferents llocs de participació i per compartir idees, projectes, notícies i esdeveniments, atenent als interessos dels alumnes i com a eina facilitadora per al professorat en la gestió de l'aula (presentació dels continguts i d'informació rellevant, confecció de les activitats, seguiment del procés d'aprenentatge i avaluació...). A més aquest espai virtual permetrà al professorat, alumnes, famílies i institucions, constituir un entorn comú d'ensenyament i aprenentatge i de coneixements compartits, constituint una Comunitat Virtual d'Aprenentatge a nivell de centre, però també a nivell de comunitat educativa.

La plataforma NEX.edu, es basa en la transformació tecnològica que aporten les TIC i Internet en la societat de la informació i en les possibilitats infinites que ofereixen a l'àmbit educatiu i formatiu:

- Una educació permanent en qualsevol moment i lloc.
- Un accés il·limitat a informació d'interès i complementària i a continguts rellevants.
- Una comunicació basada en les interrelacions entre persones amb objectius i interessos comuns o diferenciats.
- Un ensenyament que transforma espais i entorns d'aprenentatge en escoles connectades a la realitat social, cultural, formativa i professional i que té en compte les expectatives de cada estudiant respecte al seu procés d'aprenentatge (què vol aprendre i per què ho vol aprendre).

Aprofitant el treball per projectes que es desenvolupa al centre com a línia educativa, aquesta proposta d'aula virtual complementarà l'aprenentatge des d'una perspectiva més flexible en la presentació de les sessions i els plantejaments didàctics. Per una banda, el professor es converteix en aprenent, adquirint experiència damunt una pràctica educativa compartida i per una altra, els alumnes treballen conjuntament amb el professorat per objectius comuns, participen activament en el seu procés d'aprenentatge i es fan responsables dels seus projectes de vida.

El projecte NEX.edu es centrarà en el desenvolupament de la competència digital i de l'ús de les TIC, de la competència comunicativa, lingüística, social i intercultural, d'aprendre a aprendre i d'autonomia i basarà l'ensenyament en la interacció i el flux d'informació a través d'eines que afavoreixen l'expressió i la comunicació, confeccionant espais interactius on compartir els coneixements.

La plataforma o aula virtual, es un projecte que es vol plantejar com a estratègia cap a una nova educació dins un context diversificat com és el centre IES Cap de Llevant.

Dirigit als cicles formatius de Grau Superior, la creació de la plataforma/aula virtual es planteja com a alternativa al sistema de classes tradicional i presencial, que si bé intenta adaptar-se a les necessitats i interessos dels alumnes promovent un aprenentatge cooperatiu i de col.laboració entre professor/tutor i el grup aula, es consolida dins uns paràmetres estrictament curriculars i dins una programació adaptada però sense transformacions pedagògiques clares.

5.2 Context educatiu d'aplicació

La proposta es centralitza a l'IES Cap de Llevant, un centre públic d'ensenyament de secundària ubicat a les afores de la ciutat de Maó i que està en funcionament des del 1995.

La seva oferta formativa engloba ensenyaments d'ESO, Batxillerat, Formació Professional i Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior. És un centre que basa la seva filosofia en el treball per projectes i en l'aprenentatge cooperatiu, fomentant el sentit de comunitat educativa.

El centre està equipat per integrar aquesta nova educació en xarxa, ja que disposa de la tecnologia adequada i treballa amb plataformes virtuals adreçades al centre (Moodle, Classroom...) que interrelacionen professors i alumnes, i que serveixen com a espais d'informació, en la gestió d'activitats i com a reservori de continguts.

No obstant, aquesta iniciativa didàctica fa necessari la millora de les instal·lacions i la renovació dels equips informàtics (ordinadors, projectors, pizarres digitals...), per tant pot ser una oportunitat per actualitzar els equipaments i els coneixements informàtics entre el professorat i els alumnes, un altre aspecte que es té en compte a l'hora de posar en marxa la plataforma NEX.edu.

Es pretén consolidar un aprenentatge d'acord amb les directrius educatives del centre, però transformant l'aula en una Comunitat Virtual d'Aprenentatge que permetrà un ensenyament compartit dins i fora del centre.

La formació del professorat en ofimàtica i en el tractament de la informació, són aspectes que s'han de treballar per poder aplicar aquest nou ensenyament.

En aquest sentit es plantegen trobades formatives i informatives prèvies on els alumnes, famílies i professors compartiran dubtes i informació sobre el desenvolupament de la plataforma i el seu funcionament.

5.3 Destinataris

La proposta va dirigida als alumnes de 1r del Cicle Formatiu de Grau superior d'Educació Infantil, que cursen el mòdul d'Expressió i Comunicació. És un grup de 20 alumnes d'entre 18 i 25 anys, cohesionat i motivat, que gaudeix de treballar en equip i manté una actitud participativa en el procés d'aprenentatge. Parlem d'un grup aula format per joves en procés de maduració que intenten cercar sortides professionals i laborals, d'acord amb les seves expectatives personals i interessos.

La dinàmica de les classes es basa en una cooperació constant entre els alumnes i el professor, fet que fomenta les interrelacions i la comunicació. No obstant, parlem de persones adultes en formació i per tant, han de compaginar moltes vegades treball i estudis presencials i no sempre és possible.

Aquesta iniciativa pretén facilitar l'accés i seguiment de les classes i permetre als alumnes i als professors mantenir una connexió continuada i constant durant les sessions i una participació més activa.

El projecte vol adequar la informació i els continguts a nous espais d'aprenentatge, integrant les noves tecnologies de la informació dins l'aula i canviar la perspectiva dels alumnes cap a un nou paradigma educatiu amb la utilització de la xarxa com a mitjà d'ensenyament i aprenentatge. És una proposta d'innovació metodològica apropa a alumnes i professors mitjançant l'educació digital.

5.4 Objectius

➤ Objectius generals

1. Optimitzar l'organització de les aules respecte a la tasca docent.
2. Facilitar recursos als alumnes que els permetin desenvolupar la seva creativitat i les destreses comunicatives i tecnològiques.
3. Aplicar una metodologia basada en l'aprenentatge cooperatiu i dialèctic de les CVA (aprenentatge servei i treball per projectes).
4. Utilitzar la xarxa i plataformes virtuals com a models educatius i de transmissió de coneixements.

➤ *Objectius específics*

1. Integrar l'ús de les TIC i les plataformes virtuals com a eines d'ensenyament, aprenentatge i avaluació.
2. Crear un aula virtual com a espai d'interacció i d'intercanvi de coneixements entre professorat, alumnat i famílies i la comunitat educativa.
3. Renovar l'educació dirigida, cap un ensenyament obert, accessible, transformador de pensaments i de construcció de coneixements.
4. Fomentar l'ensenyament i aprenentatge cooperatiu com a comunitat virtual.
5. Facilitar la gestió de l'aula, l'organització del currículum i l'accés a informació rellevant.
6. Promoure una formació permanent i accessible per a tota la comunitat, aprofitant els recursos de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

5.5 Implantació

Per introduir la proposta es convocarà els alumnes, el tutor, professors participants i famílies, a unes trobades informatives on s'explicarà el funcionament i l'estructura de l'aula virtual. Es tracta d'instruir sobre les noves tecnologies i la seva aplicació dins el context educatiu fomentant la participació de tota la comunitat.

Es pretèn crear una comunitat virtual d'aprenentatge enfocada a la pràctica educativa dins l'aula, però canviant l'escenari de classe presencial cap un entorn virtual, accessible en qualsevol moment i des de qualsevol lloc i on tots els participants puguin mantenir una interacció activa, que fomenti l'aprenentatge col.laboratiu.

La seva implantació es desenvoluparà en 3 fases:

1. Constitució de la comunitat i disseny de la plataforma.

Es conformaran els grups de treball per dissenyar la plataforma i els rols que desenvolupen. En aquest sentit es formarà als alumnes sobre les aplicacions que ofereix Google Classroom i es configuraran els espais o apartats que conformaran la nostra aula virtual. Seran els alumnes amb l'assessorament del professor/tutor els que decidiran el disseny i la seva estructura. En aquesta fase els alumnes faran les seves propostes sobre activitats i projectes d'interès conjuntament amb les seves famílies, que participaran en tot el procés d'implantació.

2. Posada en funcionament i estructuració de l'aula virtual: seccions i activitats

➤ Funcionament

El funcionament de l'aula virtual s'organitza seguint els principis de les CVA, de col.laboració, diàleg i treball cooperatiu. S'establiran regles de funcionament que seran consensuades entre tots els participants, regulant el tipus d'informació que es comparteix, els continguts, la divulgació... S'aplica el sentit de responsabilitat i compromís dels grups de treball per al seu manteniment i la seva implementació com a part de la didàctica del centre.

Els grups tindran tasques específiques respecte a l'organització i estructuració d'activitats, la monitorització dels fòrums de debat i de dubtes, la regulació de les publicacions i divulgació de treballs i projectes, l'oferta de recursos en xarxa...

➤ *Estructura de l'aula virtual*

Tenint en compte els apunts de Salines (2008) sobre els elements que conformen una plataforma o aula virtual, NEX.edu s'estructura en seccions que es formalitzaran tenint en compte els interessos i les expectatives dels alumnes.

Els participants es constituïran en grups de treball que realitzaran les tasques de manteniment de la plataforma, regularan la seva organització i el seu funcionament. El propòsit és crear racons on els alumnes puguin desenvolupar activitats específiques, consultar continguts i compartir informació, un espai per al lliurament de les tasques i seguiment dels aprenentatges on el professor pot avaluar, aclarir dubtes...

A més es constituïran espais de diàleg i debat (fòrums) i d'interacció i comunicació (chat, correu electrònic), un espai de divulgació de projectes i per a iniciatives, un lloc per compartir recursos audiovisuals (gravació de les sessions, vídeos i presentacions relacionades amb la temàtica del mòdul i informació d'interès) i un espai pels recursos bibliogràfics que ofereix la xarxa amb la creació d'una base de dades que funcioni com a una biblioteca virtual de recursos d'Internet que els participants aniran publicant.

Taula 4: Estructura de la plataforma NEX.edu

Estructura de la plataforma NEX.edu	
Seccions	Continguts
Fòrum de discussió, debats i diàleg; espai interactiu de comunicació on plantejar diferents opinions i arguments sobre temes d'interès.	Es crea un fòrum on es plantegen temàtiques d'interès, opinions i problemàtiques referides a la comunitat escolar però també a les realitats socials, fomentant la implicació de les famílies, alumnes i docents en un projecte que va més enllà de l'aula o del centre, creant un compromís i una responsabilitat per part de la comunitat educativa cap a la societat que l'envolta.
Espai de continguts sobre el temari i les sessions; carpeta de continguts i programació didàctica referida al mòdul	Es presenta un espai on es penjarà tota la informació rellevant al temari del currículum, el desenvolupament de les sessions, les activitats i els criteris d'avaluació. Els alumnes tindran accés directe a informació complementària i podran consultar en qualsevol moment i lloc els continguts

<p>d'Expressió i Comunicació.</p> <p>Espai de seguiment, enviament i correcció d'activitats.</p> <p>Fòrum de dubtes i aclariments</p> <p>Tauler d'anuncis</p>	<p>i l'estructuració de les tasques.</p> <p>S'afegirà dins aquest racó, un espai de monitorització, seguiment i enviament de tasques, fòrum de dubtes i tauler d'anuncis. Qualsevol membre de la comunitat que tingui informació pot compartir-la, aportar nous coneixements, participar en debats i publicar events i notícies o articles d'interès per a la comunitat.</p>
<p>Chat interactiu; de comunicació i diàleg entre els membres que conformen la comunitat.</p> <p>Correu electrònic; de contacte entre tots els participants de la comunitat..</p>	<p>El chat es conforma amb l'objectiu de proporcionar un lloc de comunicació i conversa, on intercanviar opinions o compartir inquietuds i reflexions, potenciant les relacions socials i el valor de la diferència dels individus. Les interrelacions es donen en un clima de convivència des de la responsabilitat de cada membre.</p> <p>Per tal de que la comunicació sigui constant entre el grup aula i la resta de participants, es crearà un domini de correu que facilitarà les interrelacions.</p>
<p>Espai audiovisual; videos, films, presentacions visuals i projeccions. Gravacions de les classes presencials amb la possibilitat de connectar-se en directe durant les sessions de classe o visualitzar-les posteriorment.</p> <p>Base de dades virtual que funcioni com a una biblioteca de recursos online; recopilació de recursos bibliogràfics d'experts en xarxa (llibres electrònics, articles, revistes, assaigs, entrevistes...).</p>	<p>En aquest espai audiovisual, es podran compartir les sessions que professor i alumnes considerin més rellevants per al seu aprenentatge. Es grabaran i s'exposaran a la plataforma de manera que els alumnes podran accedir a recursos audiovisuals i fer aportacions o comentaris en directe durant les sessions o de forma indirecta mitjançant el correu, el chat o els fòrums.</p> <p>A l'aula virtual es crearà un lloc on es pot consultar l'opinió d'experts, les darreres investigacions, teories i conclusions més rellevants. Aquesta base de dades es convertirà en una biblioteca que permet l'accés a nova informació. Els participants faran la recerca dels recursos bibliogràfics per la xarxa i els compartiran en aquest espai amb la resta de membres.</p>
<p>Espai per a propostes i iniciatives; adreçat a tota la comunitat educativa es constitueix un racó on compartir idees, activitats i projectes.</p>	<p>La iniciativa, l'autonomia, la creativitat i la construcció de nous coneixements, són aspectes que fan necessari una major llibertat de pensament i una educació basada en valors i experiències, que proporcionin la oportunitat d'aprendre en comunitat, amb els altres. Es conforma un espai de propostes i projectes seguint el model de Comunitat Virtual d'Aprenentatge, convertint la nostra aula virtual en un espai compartit de coneixements.</p>

.Font: elaboració pròpia.

➤ *Proposta d'activitats*

Les activitats que es portaran a terme seran elaborades de forma consensuada amb els alumnes i sota la monitorització del professor/tutor, procurant la participació de les famílies i la comunitat del centre en tots els projectes.

Si bé es pretén canviar la perspectiva docent respecte al tipus d'activitats, es seguiran els criteris determinats i es mantindrà una línia cohesionada amb la programació docent, però enfocada a la realització de tasques més grupals i menys individuals, de caire més pràctic i amb la introducció de les noves TIC i les eines que ofereix la NET com a referència didàctica.

Estan dirigides a fomentar l'aprenentatge cooperatiu i dialèctic, desenvolupant accions de cooperació entre els participants de la comunitat.

A continuació es fa una proposta d'activitats per implantar a l'aula virtual classificant-les segons si estan centrades en la comunitat referent al centre, centrades en les relacions personals i socials, en l'aprenentatge i el coneixement i en el manteniment de la plataforma.

Taula 5: Proposta d'activitats per NEX.edu

PROPOSTA D'ACTIVITATS-NEX.edu	
Centrades en la realitat del centre com a comunitat educativa.	Es crearà un racó virtual dins la plataforma on professors, alumnes i famílies podran fer propostes de millora referent aspectes educatius i formatius, la convivència del centre, presentar problemàtiques, solucions... Es conformaran grups de treball rotatius per tal de que hi participin tots els membres, que recolliran tota la informació referent i la compartiran a l'aula virtual.
Centrades en la millora de l'entorn social i comunitari (família, amics, centre, companys, professors, barri, municipi, col.lectiu...).	<u>Elaboració d'un projecte basat en la metodologia de l'aprenentatge servei.</u> Es tracta d'una experiència pràctica en un context real. En aquest sentit, es planteja organitzar un projecte de col.laboració amb l'hospital Mateu Orfila, concretament amb la sala infantil d'Oncologia. L'activitat contempla la confecció de recursos educatius que es puguin desenvolupar dins aquests contextos. Els alumnes participen en una experiència única dins un context diferenciat de l'aula, que els proporciona una visió de la realitat social crítica i reflexiva.
Centrades en l'aprenentatge i el coneixement (de caire didàctic, d'ensenyament pràctic, de formació i coherents amb la realitat professional).	Dins la secció de continguts del mòdul, els participants de l'aula virtual afegiran propostes sobre activitats, continguts d'interès i els alumnes podran exposar les seves dificultats, Es proposa una activitat pràctica relacionada amb l'ús de les TIC i la confecció de recursos adreçats a desenvolupar les competències formatives adquirides durant el curs, <u>la creació d'un taller d'expressió i comunicació virtual.</u> Aquesta tasca va dirigida a promoure el treball grupal i cooperatiu i el treball per projectes.
Centrades en el manteniment de l'aula virtual.	Les activitats estaran centrades en l'aplicació de les TIC i en l'utilització de la plataforma, els alumnes desenvoluparan tasques referides al seu manteniment, funcionament i organització. El grup aula amb el professorat adscrit al projecte i les famílies, es constituïran en grups de treball que desenvoluparan aquestes tasques i faran possible la seva continuïtat.

Font: elaboració pròpia.

3. Avaluació i seguiment del projecte

El projecte NEX.edu serà objecte d'avaluació i seguiment per part del professorat però també per part dels alumnes i les famílies.

Es proposa una autoavaluació per part dels alumnes respecte als resultats del seu aprenentatge mitjançant la utilització de l'aula virtual, comparant els resultats i les impressions amb l'ensenyament desenvolupat a l'aula presencial.

El professor mitjançant la coavaluació valorarà l'ensenyament i l'aprenentatge utilitzant la plataforma, mitjançant qüestionaris i rúbriques, fent un seguiment de les tasques realitzades i de l'utilització de l'aula virtual i els recursos que aporta.

La valoració de la família es farà en referència a les expectatives formatives que tenen o esperen dels seus fills i l'avaluació de la comunitat del centre, quedarà reflectida en el compliment i assoliment dels objectius plantejats, tenint en compte si és una metodologia ajustada a les necessitats dels alumnes i si s'adapta a la realitat educativa del centre.

Es presenten criteris i instruments d'avaluació que es poden aplicar per valorar el projecte:

Taula 6: Instruments i criteris d'avaluació de la proposta

Instruments d'avaluació	Criteris
<p>Observació</p> <p>Fitxes de recollida d'informació (sobre problemàtiques, dificultats, errors de funcionament...)</p> <p>Enquestes</p> <p>Entrevistes</p> <p>Rúbriques</p> <p>Qüestionaris en xarxa</p> <p>Test online</p>	<p>Pertinència, enfocament de la realitat social.</p> <p>Continuïtat en el temps i la seva integració dins la comunitat del centre..</p> <p>L'assoliment dels objectius marcats.</p> <p>El grau d'implicació i el nombre de participants..</p> <p>Els resultats de l'autoavaluació i la coavaluació.</p> <p>El nombre de projectes i el grau d'interès que desperta en la comunitat.</p> <p>La millora del clima del grup aula.</p> <p>L'adquisició de competències digitals, comunicatives, dialèctiques, relacionals i socials.</p>
<p>Es realitzarà un informe final que contindrà els continguts essencials del projecte i una memòria.</p>	

Font: elaboració pròpia

També es planteja una avaluació dels objectius a partir de les evidències que demostren la seva consecució:

Taula 7: Objectius i evidències que justifiquen la seva consecució

OBJECTIUS	EVIDÈNCIES
Integrar l'ús de les TIC i les plataformes virtuals com a eines d'ensenyament, aprenentatge i avaluació.	L'extensió i implantació a d'altres ensenyaments i grups aula, com a part de la seva metodologia de treball.
Crear un aula virtual com a espai d'interacció i d'intercanvi de coneixements, d'aprenentatge, entre professorat, alumnat i famílies i la comunitat educativa.	L'evolució positiva dels aprenentatges i dels ensenyaments, de la comunicació i de les interaccions entre la comunitat escolar.
Renovar l'educació dirigida, cap a un ensenyament obert, accessible, transformador de pensaments i de construcció de coneixements.	La diversitat de projectes i propostes, la varietat d'activitats, l'oferta de recursos... , .
Fomentar l'ensenyament i aprenentatge cooperatiu com a comunitat virtual.	El nombre d'usuaris (professors, famílies, alumnes, agents educatius...) que visiten i col.laboren en la consecució de la plataforma.
Facilitar la gestió de l'aula al professorat i l'accés a informació rellevant als alumnes.	El grau de participació i intervenció del professorat en la gestió i seguiment de les propostes.
Promoure una formació permanent i accessible per a tota la comunitat, aprofitant els recursos de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.	La participació d'institucions interessades en el projecte, centres de secundària, escoles, usuaris externs...

Font: elaboració pròpia.

6. CONCLUSIONS

En aquest treball s'ha exposat un enfocament basat en les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge com a metodologia educativa, centrant els ensenyaments i els aprenentatges dins un context educatiu adequat a les necessitats de la societat de la informació i la comunicació. Els entorns virtuals ofereixen noves oportunitats formatives dins i fora de l'aula, nous espais d'interacció i comunicació, per tant, la seva consolidació dins els nostres centres afavoreix el desenvolupament d'una nova educació, que traspasa totes les fronteres que l'educació tradicional adaptativa ens ofereix.

En aquesta relació horitzontal que plantegen les CVA hi ha un element molt important i que té a veure amb la comunicació multidireccional. No existeix dins d'aquests contextos virtuals cap autoritat que determini el discurs i el coneixement, ja que tots els integrants participen i proposen, construint una comunitat d'aprenentatge.

Aquesta comunicació multidireccional l'hem d'entendre com a part de la xarxa, on els subjectes són destinataris i remitents a la vegada, per tant la retroalimentació es dirigeix cap a on els usuaris determinen i sense limitacions. (Calle, 2015, 89)

Es presenta un projecte que pretén instaurar dins la programació didàctica, instruments que afavoreixin l'aprenentatge cooperatiu però dins un marc innovador, protagonitzat per les noves tecnologies i els recursos que ofereix la NET, amb la creació d'una plataforma virtual/aula virtual, NEX.edu, a través de l'aplicació Google Classroom, eina utilitzada per una bona part del professorat. L'objectiu no és canviar l'aula presencial per una virtual, però si considerar aquesta no només com a complement formatiu, sinó integrar-la dins una funció transformadora en els plantejaments pedagògics i en la configuració d'espais d'ensenyament i aprenentatge.

La creació d'un aula virtual permet compartir informació, propostes, temes d'interès, intercanviar criteris i confrontar aprenentatges i ensenyaments, coneixements... Permet l'accés a la informació en qualsevol moment i de manera compartida, i promou la creació d'una comunitat que es conforma al voltant d'uns objectius comuns, aportant l'experiència del propi aprenentatge i compartint-la amb la resta dels membres.

Aquesta experiència proporcionarà al centre uns mitjans tecnològics que el permetran confeccionar nous espais d'ensenyament, facilitant la tasca docent i afavorint la bona convivència de la comunitat educativa. L'aula virtual o plataforma es constitueix dins un context diversificat que manté per una banda la individualitat i l'autonomia dels participants i per una altra, el treball en grup com a comunitat.

La introducció de la tecnologia i de la NET, augmenta les oportunitats d'accedir a una educació permanent, igualitària i de coneixements compartits.

Transformar els espais d'ensenyament i aprenentatge requereix el compromís de tota la comunitat educativa en la millora dels recursos i en la innovació tecnològica.

La implantació d'una formació basada en l'utilització dels recursos que ofereixen les TIC, proporciona educar en una comunitat virtual accessible a tots els que la conformen però extensible a diferents contextos i persones.

La concepció d'una Comunitat Virtual d'Aprenentatge com a base en la configuració d'un entorn virtual, possibilita un coneixement més profund, més conseqüent i reflexiu, sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge que es desenvolupen dins els nostres centres i sobre la pràctica docent.

La iniciativa de la proposta que es presenta pretén transformar la idea d'aula, l'espai d'ensenyament i aprenentatge, oferint alternatives didàctiques enfocades a dinamitzar escenaris nous i obrir itineraris formatius associats a la nova societat de la informació i la comunicació.

7. BIBLIOGRAFIA

- **Articles i assaigs**

Cabero, J. (2006). Comunidades virtuales para el aprendizaje. Su utilización en la enseñanza. Revista electrònica de Tecnología educativa (Edutec), n. 20, enero 2006. Recuperat el 28/05/19 a,

www.edutec.es/revista/index.php/edutec-e/article/.../244

Calle, G. Y. (2015). Revisión teórica y empírica sobre las comunidades virtuales de aprendizaje. Revista Horizontes Pedagógicos 17(1), 82-93. Recuperat el 04/06/19 a,

<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5264394.pdf>.

Díez, J. & Flecha, R. (2010). Comunidades de Aprendizaje: un proyecto de transformación social y educativa. Monográfico sobre Comunidades de Aprendizaje. Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado, 67 (24,1), 19-30. Recuperat el 30/05/19 a,

http://www.aufop.com/aufop/uploaded_files/revistas/1268689288.pdf

Edel-Navarro, R. (2010). Presentación. Entornos virtuales de aprendizaje: la contribución de "lo virtual" en la educación. Revista Mexicana de Investigación Educativa (RMIE), v. 15, n. 44. Recuperat el 31/05/19 a,

http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S1405-66662010000100002&script=sci_arttext&tlng=pt

Gairín Sallán, J. (2006). Las comunidades virtuales de aprendizaje. Revista Educar, 37 (41-64). Recuperat el 01/06/19 a,

<https://www.raco.cat/index.php/Educar/article/viewFile/58020/68088>

Meirinhos, M i Osório, A. (2009). Las Comunidades Virtuales de Aprendizaje: El papel central de la colaboración. Pixel-Bit, Revista de Medios y Educación, n. 35, julio 2009, 45-60. Recuperat el 31/05/19 a,

https://www.researchgate.net/publication/43531226_LAS_COMUNIDADES_VIRTUALES_DE_APRENDIZAJE_EL_PAPEL_CENTRAL_DE_LA_COLABORACION

Pazos, M., Pérez, A. i Salinas, J. (2001). Comunidades Virtuales: de las listas de discusión a las comunidades de aprendizaje. Conference: *Edutec'01*. V Congreso Internacional de Tecnología, Educación y Desarrollo sostenible. 17-19 de septiembre. Recuperat el 02/06/19 a,

<http://www.arschile.cl/moodledata.bkp/2/CVIRTUALES01.pdf>

Salinas, J. (2003). Comunidades Virtuales y Aprendizaje Digital. Conference: *EDUTEC'03*. VI Congreso Internacional de Tecnología Educativa y NNNT aplicadas a la educación: Gestión de las TIC en los diferentes ámbitos educativos. Universidad Central de Venezuela, 24-27/11.

Recuperat el 31/05/19 a,

https://www.researchgate.net/publication/232242339_Comunidades_Virtuales_y_Aprendizaje_digital

Silvio, J. (1999). Las Comunidades Virtuales como conductoras del aprendizaje permanente. Instituto Internacional de la UNESCO para la Educación Superior en América Latina y el Caribe (IESALC), Venezuela. Recuperat el 30/05/19 a,

https://www2.uned.es/andresbello/documentos/Comunidades_Virtuales.pdf

Valentí Casadellà, A. (2013). Les Comunitats d'Aprenentatge com a model educatiu de l'escola del segle XXI. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Sociologia. (Consultat: 3 juny 2019). Recuperat el 27/05/19 a,

https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2013/112280/Anna_Valenti.pdf

- **Llibres online**

Coll, C. i Monereo, C. (2008). Psicología de la educación virtual: aprender y enseñar con las tecnologías de la información i la comunicació.

Madrid. Ediciones Morata S. L.

<https://books.google.es/books>

Barberà, E., Mauri, T. i Onrubia, J. (Coords), (2008). Cómo valorar la calidad de la enseñanza basada en las TIC. Barberà, E. i Badia, A., cap. 2; Perspectivas actuales sobre la calidad educativa de los procesos de enseñanza y aprendizaje que incorporan las TIC (29-34). Barcelona. Editorial Graó.

<https://books.google.es/books>

8. WEBGRAFIA

Pàgina web de l'Escola d'adults de la Verneda-Sant Martí. Comunitat d'Aprenentatge.

<http://www.edaverneda.org/edaverneda8/>

Acció comunitària. Respostes col·lectives als reptes socials: L'escola d'adults La Verneda-Sant Martí.

<https://www.youtube.com/watch?v=Gjifp6WOOLQ>

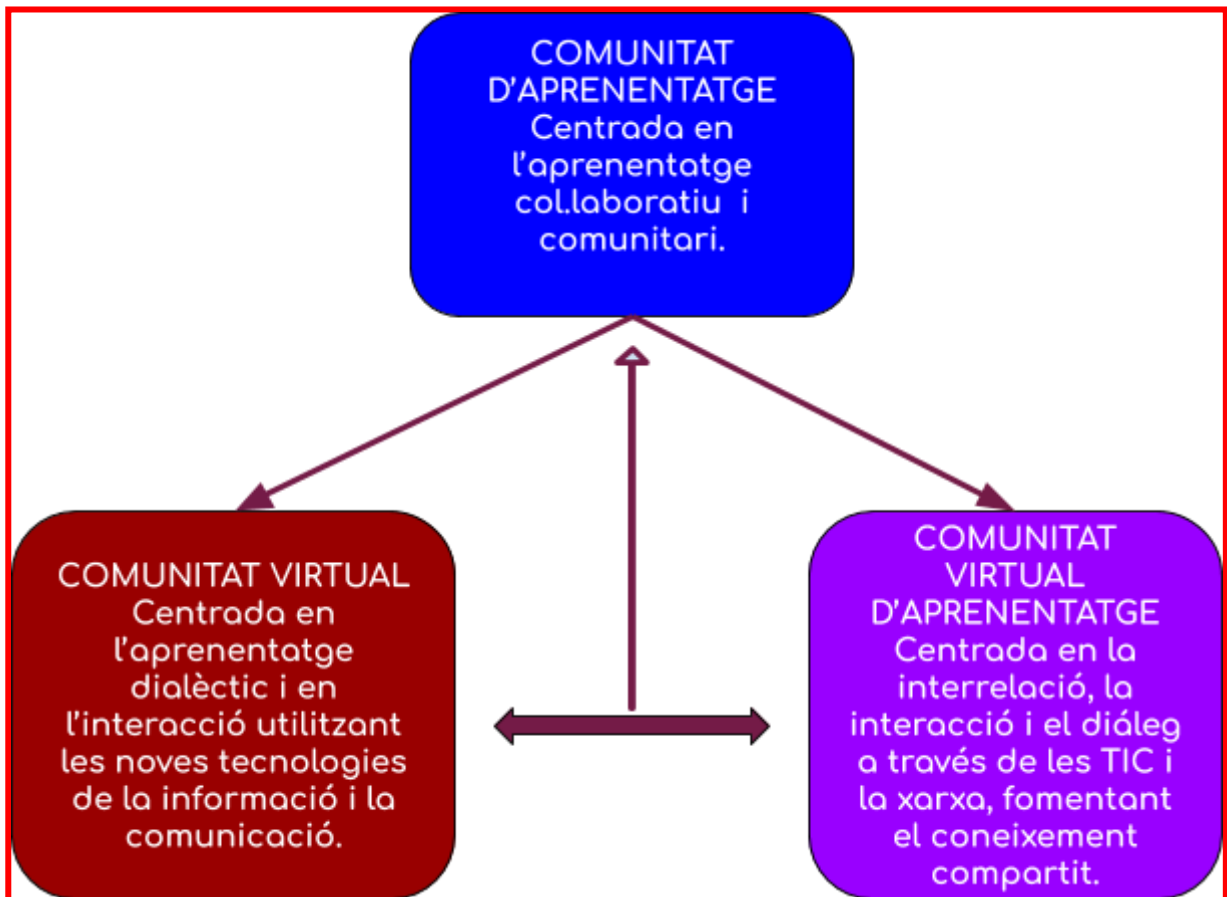
Jesús Salinas: Modelos emergentes para entornos virtuales de aprendizaje.

<https://www.youtube.com/watch?v=iy6Cqn8B4CA>

9. ANNEXES

- **Annex 1:** Relacions entre les Comunitats d'Aprenentatge, les Comunitats Virtuals i les Comunitats Virtuals d'Aprenentatge.

Figura 2: Relacions entre CA, CV i CVA.

Font: elaboració pròpia.

- **Annex 2:** logo i portada de la plataforma NEX.edu

Logo

Portada

Aula NEX.edu

<https://classroom.google.com/c/MzY5NjYxNTgxMjZa?hl=e>

- **Annex 3:** característiques dels processos d'ensenyament i aprenentatge desenvolupats a l'aula virtual i a l'aula presencial.

Taula 8: Característiques dels processos d'ensenyament i aprenentatge a l'aula presencial i virtual .

Característiques dels processos d'ensenyament i aprenentatge Aula presencial & Aula virtual	
Ensenyament i aprenentatge a l'aula presencial	Ensenyament i aprenentatge a l'aula virtual
L'aula presencial intenta adaptar i no transformar. Adapta currículums, continguts, i estratègies metodològiques. Si bé aplica l'aprenentatge cooperatiu aquest queda tancat dins una perspectiva educativa poc flexible i amb accesos limitats, que dependrà dels recursos que l'alumne o el professor.puguin trobar o elaborar.	L'aula virtual connecta amb les necessitats i els interessos dels alumnes transformant els itineraris, els espais d'ensenyament, el format i la metodologia, apropant els alumnes, les famílies i el professorat a un aprenentatge accessible i flexible.

<p>El maneig de la informació a l'aula presencial està garantida per les aportacions del professor, els llibres de text, informació addicional i la informació de que disposi l'alumne a la xarxa, però sense criteris sobre com tractar aquesta informació de forma responsable.</p>	<p>Facilita el maneig d'informació, fomenta la responsabilitat de la seva divulgació i publicació. Tota la informació compartida és seguida a la pròpia plataforma i analitzada, seguint unes regles de bona conducta al respecte.</p>
<p>Des de les classes presencials s'introdueix un discurs basat en continguts marcats pel currículum oficial. Es desenvolupen recursos TIC però dirigits a amenitzar les sessions, no ha introduir nous espais d'ensenyament i aprenentatge.</p>	<p>Promou l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació i la diversitat de recursos de les xarxes, afavorint la comunicació i la igualtat respecte a l'accés a l'aprenentatge conformant un espai virtual d'igualtat educativa.</p>
<p>Els integrants de la comunitat presencial d'aprenentatge, de l'aula tradicional, conformen un grup de treball on el professor explica, aclareix dubtes i presenta els continguts i el temari que els alumnes han d'assolir, Els alumnes segueixen sent els protagonistes però tot es concentra en un espai limitat on els coneixements queden atrapats i no es comparteixen amb la resta de al comunitat educativa. En quant a les famílies, l'accés a la informació didàctica que reben els seus fills queda supeditada al que els alumnes expliquen a casa sobre el que aprenen però no es dona una accessibilitat completa.</p>	<p>Per una banda, el tutor/professor es converteix en participant actiu del procés però no com a director sinó com a guia i suport en el procés. D'una altra, els alumnes són els protagonistes, els creadors, els iniciadors, els configuradors del seu ensenyament a través de les TIC i les aplicacions de la xarxa. Respecte a les famílies, són un pilar important de la comunitat educativa i la seva participació, dependrà de la facilitat d'accés als recursos NET i de la formació en l'ús de les TIC. La mateixa idea es trasllada a la comunitat educativa, que necessita renovar els seus coneixements informàtics i introduir .les noves TIC de manera més integral a les aules.</p>

Font: elaboració pròpia.